

ארטילריה ניידת האוויר

קול' ג' פיקו

בסתיו 1964 בחן צבא ארה"ב, באחד התמרונים הגדולים ביותר שערך מאז מלחמת-העולם השנייה, הפעלה של הדיביזיה ניידת-האוויר (Air- mobile Division). בהפעלת היחידות המסתערות של דיביזיה זו, שלאחרונה כונתה מחדש בשם "דיביזיית הפרשים האווירית" (Air Cavalry Division), שולבו עיקרי תורת-הקרב של חי"ר, שריון וצנחנים — עם שימוש במסוקים; בדרך זו נוצרו גדודים מהירי-תנועה, עזי-מחץ וארוכי טווח, המהווים איום מתמיד לאויב בגזרה רחבה. על הארטילריה של הדיביזיה הוטל לספק סיוע יעיל ליחידות רב-גוניות אלה. הניסיון לימד, כי נשק הסיוע הארטילרי הידיאלי הוא הוביצר בן 100 עד 150 מ"מ, היורה פגז שמשקלו 12 עד 14 ק"ג, לטווח 20,000 מ' בקירוב. על הוביצר זה להיות נייד ובעל מבנה חזק, ניחן בכושר-דיוק רב ובקצב-אש גבוה ובעל מבחר סוגי תחמושת, המשמשים ביעילות כנגד מטרות קשות ורכות כאחד. אורח-ההפעלה נייד-האוויר העלה שתי דרישות נוספות:

- אפשרות להעברת הנשק ממקום למקום על-ידי אנשים.
- על הוביצר, הצוות והתחמושת להיות יבילי-אוויר במטען אחד, ב-אמצעות מסוק "צ'יינוק", "CH-47", שכושר-ההרמה שלו כ-4,000 ק"ג.

בהתחשב בדרישות הללו הוגבלה הארטילריה הקניית של הדיביזיה להוביצרים בני 105 מ"מ.

ארגון

גדודי ארטילריה ניידת-אוויר הוקמו על-ידי הסבת גדודי הוביצר 105 מ"מ תקינים. כמות כוח-האדם בגדודים החדשים הופחתה, והוצאו מהם כל המשאיות, מרבית כללי-הרכב הקלים וכל האפסניה הכבדה. ההוביצר 105 מ"מ, "מ-1" מימי מלחמת-העולם השנייה, הותאם לצרכים החדשים על-ידי הפחתת משקלו (הוסרו ממנו מגינה-שריון, וכן חלקים בלתי-חיוניים אחרים), וכך ניתן היה

• נראה שהופחת כאן באשר לקליבר ובמיוחד באשר למשקל הפגז היעילים ביותר לנשק ארטילרי שיעודו סיוע ישר. הדעה הנוצרה כיום היא, כי הקליבר המתאים לכלי נשק כזה הוא בין 120 ל-155 מ"מ, ומשקל הפגז הרצוי — בין 22 ק"ג ל-45 ק"ג בקירוב.

להטיסו על צוות, המונה תשעה אנשים, ועם 100 כדורי-תחמושת, במסוק "צ'יינוק" אחד. לדיביזיה דרושה היתה ארטילריה בינונית לסיוע כללי, כדי להשלים את מערכת הסיוע הארטילרי האורגנית שלה. ההוביצר בן 155 מ"מ היה כבד ומסורבל מכדי שיהא נייד-אוויר, ולפיכך אורגן גדוד ארטילריה רקטית אווירית, שנועד לשמש כארטילריית הסיוע הכללי של הדיביזיה. גדוד זה הורכב משלוש סוללות-ירי, שבכל אחת מהן 12 מסוקים "UH-1B", * חמושים ברקטות אוויריות בנות 2.75 אינץ' (70 מ"מ).

בעיות תיאום בתכנון האש

הארגון החדש לא פתר את כל הבעיות. שיתוף הלוחמה ניידת-האוויר, מהירות התמרון, טווחי-הפעולה ודפוסי-הארגון החדשים חייבו שינויים מרחיקי-לכת בטכניקה ופיתוח טקטיקה חדשה.

מסוק CH-47 נושא הוביצר

שאלת תיאומה של אש-הסיוע נעשתה מורכבת, עקב התוספות הארטילריות האוויריות והמספר הרב של כלי-טיס הטסים מעל גזרת הפעולה. לתפיסת עמדות ואבטחתן נודעת משמעות חדשה לגבי הארטילריה הפועלת באזורים מוקפי-אויב. הקושי הרב ביותר היה נעוץ בשאלת התיאום של סיוע-האש, בפרט לשלב ההסתערות האווירית. הפתרון שנמצא היה, הפסקת אש-הסיוע, או העתקתה ברגע בו נחתו הגייסות המסתערים. כן היה צורך בתכנון מפורט ובתיאום-זמנים מדויק, * על

* מסוק בינוני מתוצרת חברת "בל", המופיע בדגמים אחדים בצבא ארה"ב. הדגם UH-1B הוא מסוק חמוש, שניתן להתקין עליו מערכת-נשק שונות, הכוללות רקטות, טילים נ"ט, מקלעים וכיוצא באלה. ביחידות הארטילריה האווירית הוא חמוש ב-48 רקטות בנות 2.75 אינץ'.

* תכנון-האש בצבא ארה"ב מבוסס בעיקרו על תכניות-אש עתויות, תוך שילוב אש לפי קריאה למטרות מזדמנות.

מנת לשלב את אש סיוע-האוויר ההתקפי עם אש הארטילריה הקנית והאווירית. תכנית הטיסות הוכנה בדקדקנות, ונתיבי הטיסה נבחרו בזהירות רבה. כדי לוודא את מימושה החלק של תכנית-הפעולה הכוללת, היה צורך בקצין תצפית-אוויר, או בקצין קישור אווירי מעל היעד, העוקב מקרוב אחרי ביצוע הפעולה, וקובע את השינויים הדרושים בתכנית-האש.

לקחי ויאטנאם

דיביזיית-הפרשים ה-1 הועברה לויאטנאם בשלהי קיץ 1965. המשימה הראשונה של הארטילריה היתה לסייע באש להבטחת בסיס הדיביזיה. אש מרגמות, רקטות ותו-ל"רים של האויב היתה מקור-דאגה, כיוון שניתן היה לצפות לה בעיקר בלילה, בשעה שאיכות מטרות קשה ביותר. נערכו סיורי מפה וסיורים אוויריים מפורטים, על מנת לאכן עמדות-אש אפשריות של האויב, ובהת-אם לכך הוכנו תכנית לאש-הטרדה ואמנעה שונותה בשעות החשיכה.

מסוקים חמושי-רקטות של הארטילריה ערכו טיסות-פטרול לילות. מטרות חשודות הות-קפו מייד באש רקטות או ארטילריה קנית, כל עוד לא סוכנו בכך פטרולים ידיוותיים. קשה היה להעריך את מידת ההצלחה של השיטה. בסיס הדיביזיה הותקף או הועסק באש נשק כבד של האויב 4 פעמים. ידוע, כי אש ארטילריה מסוגלת להרתיע אויב, אך אינה יכולה למנוע התקפה או הנחתת-אש מצדו. לשם כך דרושים פטרולים קרקעיים. מספרם הרב של כלי-הטיס דיביזיית-הפר-שים האווירית וההיקף הגדול של התעבורה האווירית יוצרים בעיות מיוחדות, בפרט בשעת מבצעים. הסיכויים כי כלי-טיס יידוטי יופל באש ארטילרית של כוחותינו אמנם קטנים למדי, אך אסור שיד המקרה תשלוט בכך. הפתרון לבעיה הושג בנקיטת השיטה הבאה: מערכת גזרות, המבוססת על שעון בן 12 שעות, "הולבשה" על מיקומה של כל עמדת ארטילריה במפה. השעה 1200 כוונה לצפון. השעון חולק ל-12 גזרות בנות שעה אחת, החל משעה 0030. לפני כל ירי דיווחו יחידות הארטילריה ובקרי אזורי-הנחיתה בתדר הבטיחות של כלי-הטיס על אזורי הסכנה כדלקמן: "ירי באזורים שלוש וארבע, גובה 3,000 רגל".

לאש הארטילרית ניתנה עדיפות במרחב ה-אווירי. היה על כל טייס לבדוק, לפני הת-קרבותו לאזור-נחיתה, אם נורתה בו אש ארטילרית. כאמצעי-זהירות נוסף, סקרו ה-תותחנים את השמים בכיוון הירי לפני הפע-לת התותחנים, וקציני תצפית סקרו את ה-קצה הקדמי של מסלול-התעופה. אף אחד מכלי-הטיס שלנו לא נפגע באש ארטילרית של כוחותינו.

מבחן הקרב של הארטילריה

המבחן האמיתי הראשון לארטילריה בא באוקטובר 1965, כאשר הנחית הצבא הצפון-ויאטנאמי התקפה דיביזיונית במחוז פלייקו.

משימת הדיביזיה היתה למצוא ולהשמיד את האויב שנמצא אי-שם באזור ללא-דרכים אשר שטחו כ-2500 קמ"ר. היתה זו משימה אידיאלית לדיביזיה ניידת-אוויר. מרחב ה-פעולה חולק לאזורי סריקה, שבתוכם פעלו כוחות חי"ר ויחידות-סיור מוטסות במסר-קים, מחולקים לכיתות ולמחלקות, שחיפשו אחרי האויב. היה על כוחות אלה לפעול תחת ה"מטריה" הארטילרית, כיוון שהיה סביר להניח, כי המגע עם האויב יהיה אלים וקצר. סיוע ארטילרי לכל המבצע ניתן על-ידי שני גדודי "הוביצר" 105 מ"מ וגדוד הארטילריה האווירית.

חי"ר לאבטחת עמדות הארטילריה

עד מהרה הוכח, כי למיקום הארטילריה נודעה חשיבות ראשונה במעלה. כן היה ברור, כי כיוון שכוחות-אויב בעלי עוצמה ניכרת מצויים בכל האזור, זקוקה הארטילריה לאבטחת חי"ר. הוחלט כי הארטילריה תמוקם במקום מרכזי, על-מנת לכסות את גזרת הפעולה המיידית, ועמדותיה יאובטחו על-ידי חי"ר. תפיסת העמדות נערכה כך: לראשונה נתפסו העמדות על-ידי הסתערות אווירית של חי"ר, תוך מתן סיוע על-ידי הארטילריה האווירית. תוך דקות ספורות הוטסו התותחנים במסוקים לעמדה, ומכאן ואילך נמשכו הפעולות באורח הרגיל. מפק-דו דגודי החי"ר והעמדות מוקמו באזור עמדת הארטילריה. העמדות עצמן נבחרו כך שיושג סיוע-הדדי ביניהן. חיילי הארטילריה איישו חלק ממערך האבטחה שהוקם סביב העמדות. במקרים אחדים, כשהיו יחידות החי"ר עמוסות מעל ליכולתן, הוקמו מחל-קות ארעיות, מחילים שהוצאו מגדודי ארטילריה שלא הופעלו באותה עת. כיוון שמרבית העמדות היו מוקפות עצים, נמנע בדרך כלל לירות אש ארטילרית ישירה לה-גנת העמדות, ולפיכך נורתה אש-מגן על-ידי סוללות ארטילריה אחרות, או על-ידי האר-טילריה האווירית.

ארטילריה רקטית אווירית

מנקודת-מבט של הארטילריה הדיביזיונית היתה להפעלת הארטילריה האווירית המשמ-עות הרבה ביותר במבצע זה. בשלבים הראשו-נים של המבצע הוצגו רק דרישות מעטות לפעולת הארטילריה הרקטית-האווירית — (אר"א). אולם מפקדיה דאגו עד מהרה לכך, שדבר קיומה יוודע לכל, הודות לתוקפנותם של אחדים ממפקדיה. משנודע על פעולה כלשהי, או על תקרית של ממש באחד האזר-רים, שוגרו מייד מסוקים חמושים ברקטות למתן סיוע.

בליל 30 באוקטובר 1965 טסו מסוקי ה-אר"א לעזרת מחנה הכוחות המיוחדים בפלי-מה. למסוקים החמושים ברקטות נודע חלק בהסרת הלחץ מן המחנה. הם איכנו והש-מידו עמדות מרגמות, נשק אוטומטי ונשק קל של האויב. הסיוע הטוב ביותר ניתן ב-17 בנובמבר אחר-הצהריים: קרב-היתקלות אק-ראי בין שני גדודים משני הצדדים היריבים,

הפך לקרב של ממש, שעד מהרה הופרד למספר קרבות של יחידות-משנה קטנות. ב-משך שעות אחדות לא היתה תמונה ברורה של המתרחש. קציני-תצפית ארטילריים לא יכלו לטווח ארטילריה קנית, מחשש פן יפגעו בכוחותיהם עצמם.

מסוקי ה-אר"א טסו למקום, ועל-ידי טיסה בגובה צמרות העצים הצליחו לאכן כוחות אויב ולתקפם. הטייסים יצרו קשר עם כוחות הקרקע, ולאחר מכן כיוונו מטוסים לסיוע-אוויר התקפי, וטייווחו ארטילריה קנית על שדה-הקרב. יחידות אויב שנערכו להתקפה אוכנו והונחתה עליהן אש. ה-אר"א המשיכה לתת סיוע רצוף במשך שעות החשכה. לאחר הקרב נמנו למעלה מ-400 גופות אויב בשטח, ומרבית האבידות יוחסה לאש הארטילרית.

בליל 13 בנובמבר נקראו מסוקי ה-אר"א שוב להדיפת התקפות-האויב, כאשר תקף דגוד מוגבר צפון-ויאטנאמי עמדת ארטילריה, והארטילריה הקנית לא יכלה לסייע לה. מסוקי ה-אר"א קיימו פיקוח מתמיד על האזור, והיו מקרים בהם התערבו כוחותינו וכוחות האויב אלה באלה, אך "כיסוי" אויב אוכנו באמצעות צפיית צבעיהם של זרמי ה-נותבים, שהיו כחול-ירוק, בתחמושת הצפון-ויאטנאמית, ואדום-כתום — בתחמושת ה-אמריקנית. בפעולה זו נעשה שימוש יעיל בטכניקה של איכון מטרות-אויב באמצעות הארה על-ידי נורים מוצנחים מן המסוקים.

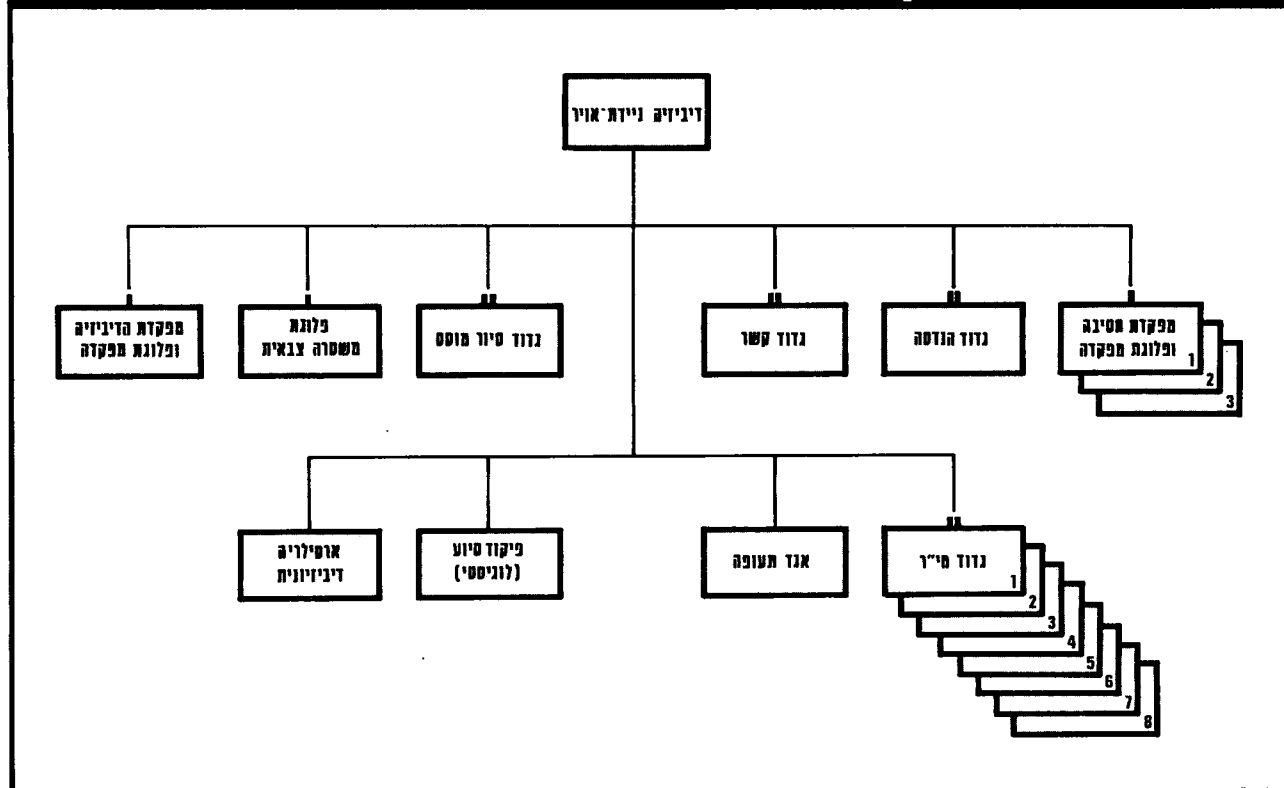
חידושים בהפעלת הארטילריה

במערכה של איזור בוגנסון

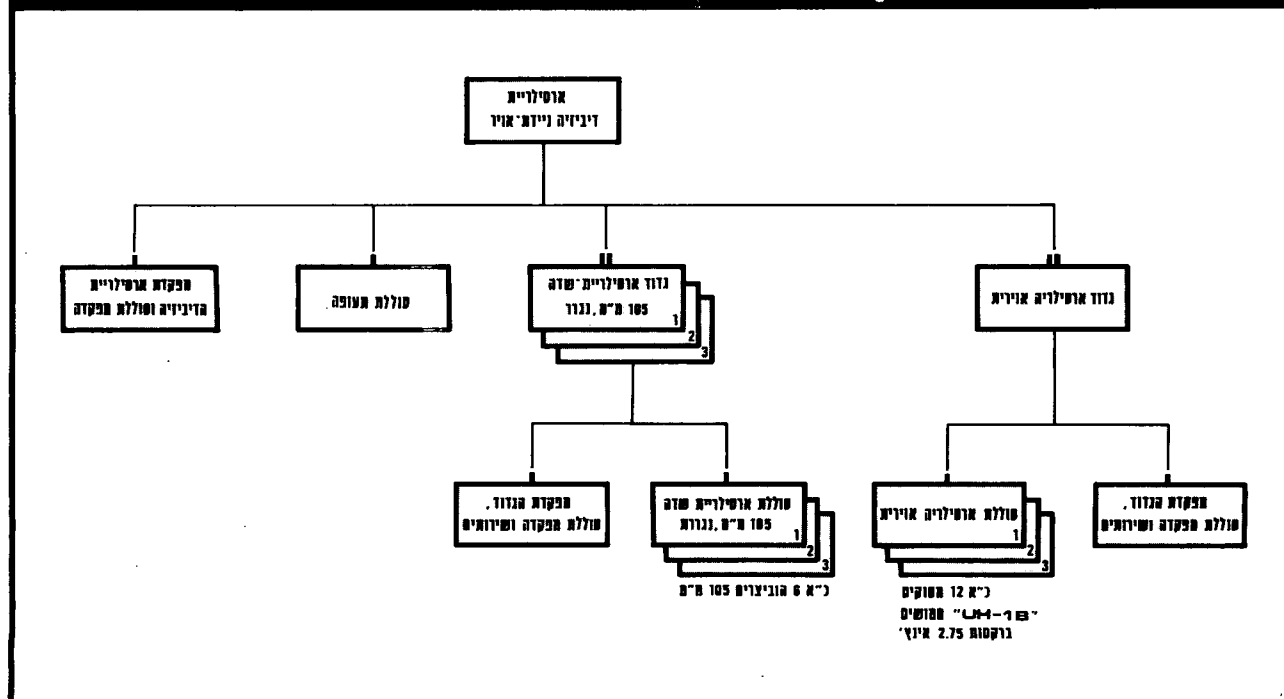
חודשיים לאחר מכן, במישורים ובהרים שב-קרבת עיר החוף בוגנסון, לחמה הדיביזיה נגד דיביזיית-אויב אחרת. איזור זה היה שוה בגודלו לאזור-המערכה הראשון, אך היה הבדל בולט אחד בין שניהם: באיזור בוגנ-סון היו דרכים אחדות שניתן היה לצלן להנעת ארטילריה ולצורכי הספקה. על-ידי פריסת הארטילריה בעמדות לאורך דרכים אלה אפשר היה לכסות את מרבית גזרת הפעולה של הדיביזיה, ולאפשר לה קבלת סיוע של ארטילריה בינונית וכבדה. דגוד הוביצרים נגרים 155 מ"מ וגדוד מעורב של הוביצרים 8 אינץ' (203 מ"מ) ותותחנים מתנייעים 175 מ"מ, הושמו תחת פיקוד הדיביזיה למשך המבצע. האויב באיזור היה מחופר היטב, ולו מספר רב של בונקרים, מערות ומחילות, אך הארטילריה הבינונית והכבדה היתה מכשיר יעיל לפיצוח עמדות אלה.

החידוש המוצלח ביותר במערכה היה הטסתו של הוביצר 155 מ"מ במסוק, לראשונה בת-נאי-קרב. כיוון שהארטילריה הבינונית, הכ-בולה לדרכים, לא יכלה להתפרס בטווח איזור המטרות שבעמק אן-לאו, והואיל ולרשות הדיביזיה עמדו במבצע זה מסוקים כבדים מטיפוס "המנוף המעופף", CH-54, הוחלט להטיס את הוביצר בן 155 המ"מ במסוקים, בתנאי שמשקלו יופחת לכ-5700 ק"ג. הדבר נעשה, וסוללה בת 4 הוביצרים הוטסה למרחק 24 ק"מ תוך שתי שעות

ארגון דיביזיה ניידת-אויך של צבא ארה"ב

ארגון הארטילריה בדיביזיה ניידת-אויך

לערך. לאחר מכן נשנתה העברת הוביצרים במסוקים בכל המבצעים.

טקטיקה חדשה פותחה גם לגבי השימוש בארטילריה אווירית: בעוד שהארטילריה ה"קנית הונחתה על מטורות, גחו מסוקי הארטילריה האווירית קרוב ככל האפשר למקום הימצאו של האויב, וברגע שכוחות-אויב ניסו להימלט, הותקפו מייד באש המסוקים חמור-שיהרקטות. שיטה זו הגדילה את אבידות האויב במידה ניכרת. בכל מועד אפשרי טיווחו טייסי המסוקים אש ארטילריה קנית, על מנת להבריה את גייסות האויב לשטח פתוח, ולהלוו בהם אז ברקטות.

משימות נוספות

לארטילריה האווירית

על הארטילריה האווירית של הדיביזיה הוטלו משימות נוספות, פרט להפעלת תותחים ורקטות. מסוקיה יכלו לירות טילים מונחי-תיל מסוג ס.ס. 11, שהיו יעילים נגד בונ-קרים, בתים או מערות, והופעלו בהצלחה להשמדת בית-דאבן אשר שימש כמוצב-פיקוד של האויב, וכן להריסת שער חזק ומבוצר, אשר חסם את הכניסה לאחד מכפרי הויאט-קונג.

כן הוטלה על הארטילריה האווירית משימת פיזורם של חומרים כימיים מטרידים (גזים לשליטה בהמון מתפרע). התקנים מיוחדים לנשיאת חומרים אלה הותקנו על מסוקי ה"אר", ושימשו להברחת הויאט-קונג מ"מחילות, או לבדיקת הימצאותם של כוחות-אויב באיזור מסויים.

לקחים טקטיים וטכניים נוספים

בכל אחד מן המבצעים פותחו טכניקות חדשות או שופרו הטכניקות הישנות. בשל אופיים של המבצעים ניידי-האוויר נדרשו סוללות הארטילריה לירות בכל הכיוונים, ולוחות הארטילריה הוכנו לירי היקפי. כיוון הירי צויין לפני מתן פקודות-האש לתותחים, על-מנת למנוע טעות אפשרית של 180 מע-לות בכיוון.

מסוקי ה"צ'ינוק", ששימשו במבצעים, מסר-גלים להטיס בתוכם כלי-נשק ארטילריים קלים, המוטענים בתוכם או קשורים במתלה-מטען מתחת לגוף המסוק. בדיביזיה דגן הועדפה הטענה בתוך המסוק, למניעת אב-דגם של כלי-נשק כתוצאה מקריעת המתלה. ההובלה החיצונית במתלה-מטען אף גילתה לאויב, כי ארטילריה עתידה להתמקם במ-קום מסויים.

אחד מסוגי-הטקטיקה החדשים שפותחו היתה הפשיטה הארטילרית. מתקנים או רי-כוזי אויב הופגזו באש ארטילרית, על-ידי הסטת סוללת ארטילריה במסוקים לעמדה שממנה ניתן לטווח למטרה. לאחר ירי מהיר של ריכוזים אחדים שהוכנו מראש, הוטסה הסוללה בחזרה לבסיסה, לפני שהספיק האויב לתקוף את העמדה. פשיטות כאלה ניתן היה לזרז, לתכנן ולבצע תוך שלוש שעות או פחות.

פעולות לילה

תפיסת עמדות ארטילריה בלילה על-ידי ה"חיה ממסוקים הוכחה כאפשרית והוצאה לפועל בהצלחה במקרים רבים. חוליות סמ-נים הופעלו להנחיית המסוקים בלילה, תוך שימוש בסוגי-הציוד המקובלים. במקרה אחד או שניים נעשה שימוש גם בזרקור שהותקן על מסוק, לשם הארת איזור-הנחיתה בעת תפיסת עמדות בלילה. טייסי מסוקי-התובלה השתמשו באורות הנחיתה שלהם גם להור-דת ציוד שהובל במתלה-מטען לקרקע.

בטיחות האש

המצב הנזיל של שדות-הקרב בויאט-נאם מסכן במידה ניכרת את העוסקים בסיוע-האש. לעתים תכופות נעות יחידות בכיוונים נגדיים מתמקדים לנקודה אחת, והסכנה התמידית של "פגז קצר" מאיימת פי כמה. טעות לכל כיוון שהוא עלולה לגרום לאבידות בקרב כוחותינו. לפיכך נודעת חשיבות-משנה לתיאום כל סוגי-האש, לבקרה מעולה ולידי-עת איכונם המדויק של כל הכוחות בדי-ביזיה — במידה רבה מאשר בכל כוח לוחם אחר. מרכזי ניהול-האש של גדודי הארטילריה מוקמו עם מפקדות החטיבות המס-תייעות. לא נקבעו גבולות קשיחים לגזרות-האש וכל היחידות, כולל יחידות החי"ר ומסוקי-הסיור החמושים של הדיביזיה, גילו גמישות בתחום זה.

סיכום

לאור ניסיון הלחימה שלה, יכלה הארטילריה לדווח, כי הופעלה ב-הצלחה שעלתה על כל הצפיות. ה-ארטילריה היתה ניידת ממש, וה-גיבה ביעילות לכל הדרישות. יעי-לותה באורח-לחימה חדש זה הר-כחה בעליל, ושיטות הפעלתה, הטכ-ניות והטקטיות, היו נאותות.

* פרט לארטילריה האווירית, נמצאים מסר-קים חמושים גם בגדודי-הסיור המוטס ב-מסוקים של הדיביזיה.